

УДК 338.330.322

Гальцова О.Л.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри національної економіки, маркетингу
та міжнародних економічних відносин
Класичного приватного університету*

НАПРЯМИ ВИРІШЕННЯ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ: ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

DIRECTIONS FOR SOLVING THE MAIN PROBLEMS POWER INDUSTRY OF UKRAINE: POWER REGULATION TOOLS

АНОТАЦІЯ

У статті висвітлено концептуальні засади державного регулювання в енергетичній сфері України, що спрямовані на чітку енергетичну політику держави. Розвиток та ефективне функціонування енергетичної сфери базуються на конкретно визначеній енергетичній політиці держави, що включає подолання залежності від одного постачальника енергоносіїв, оптимізацію механізму управління податками, лібералізацію енергетичних ринків, а також створення сприятливих умов для інвестування в розроблення сучасних технологій і альтернативних джерел енергії. Виділено основні проблеми та напрями їх вирішення у вітчизняному енергетичному ринку за допомогою низки інструментів державного регулювання, до яких можна віднести ціноутворення на світових ринках енергоносіїв, регулювання шляхом ліцензування, податкове регулювання, митне регулювання, стратегічні державні програми, законодавче регулювання, інвестиційну політику.

Ключові слова: державне регулювання паливно-енергетичного комплексу, інструменти державного регулювання, паливно-енергетичний комплекс, енергетична політика, енергетична система.

АННОТАЦИЯ

В статье определены концептуальные основы государственного регулирования в энергетической сфере Украины, которые направлены на четкую энергетическую политику государства. Развитие и эффективное функционирование энергетической сферы базируются на конкретно определенной энергетической политике государства, включая преодоление зависимости от одного поставщика энергоносителей, оптимизацию механизма управления налогами, либерализацию энергетических рынков, а также создание благоприятных условий для инвестирования в разработку современных технологий и альтернативных источников энергии. Выделены основные проблемы и направления их решения в отечественном энергетическом рынке с помощью ряда инструментов государственного регулирования, к которым можно отнести ценообразование на мировых рынках энергоносителей, регулирование путем лицензирования, налоговое регулирование, таможенное регулирование, стратегические государственные программы, законодательное регулирование, инвестиционную политику.

Ключевые слова: государственное регулирование топливно-энергетического комплекса, инструменты государственного регулирования, топливно-энергетический комплекс, энергетическая политика, энергетическая система.

ANNOTATION

The article defines the conceptual foundations of state regulation in the energy sector of Ukraine, which are aimed at a clear energy policy of the state; development and efficient functioning of the energy sector is based on a specific energy policy of the state, including overcoming dependence on one supplier of energy carriers, optimizing the mechanism of tax administration, liberalizing energy markets, as well as creating favorable conditions for investing in the development of owls belt technology and alternative energy sources.

Without state interference in market relations, none of the highly developed countries could not make its economy environmentally safe, eliminate structural and regional imbalances, ensure the effec-

tive development of international economic relations, create a fair distribution system for people's income, operate an effective system of protection of socially vulnerable groups of the population, give impetus innovation shifts, etc. The most common areas of government's influence on the economy as a whole and on the energy sector in particular are pricing, taxation, lending, and state subsidies.

The most important tasks are ensuring stable energy supply, development of production (production), energy efficiency improvement and modernization and automation of power plants and main facilities of the fuel and energy complex, which will contribute to strengthening the energy security of the state. This can be achieved by creating market conditions in the energy sector, which requires a change in pricing policy, restructuring of energy companies, improvement of management, the development of competitive markets, attracting foreign investment, etc.

Therefore, state regulation in the energy sector should represent activity on the state functions for rational use of energy resources and reduction of energy intensity of the gross domestic product, carried out using the appropriate instruments. Formation of effective instruments of state regulation of the energy sector will improve the functioning of the energy sector of the Ukrainian economy. An equally important direction for further research should be the development of control measures for the implementation of the identified areas of strategic state policy for each sector of the fuel and energy complex.

Key words: the state regulation, the instruments of state regulation, the fuel and energy complex, the fuel and energy resources, the energy intensity.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні перед Україною постає завдання пошуку власної стратегії розвитку в ХХІ ст., головним складником якої має стати розвиток паливно-енергетичного комплексу (ПЕК), який є одним із найбільш впливових і вагомих секторів національної економіки. У структурі національного господарства значну питому вагу займає енергоємне виробництво, що ставить вітчизняну економіку в залежність від кон'юнктури світового енергетичного ринку. Вичерпність традиційних енергоносіїв, підвищення вартості паливно-енергетичних ресурсів негативно впливають на формування собівартості сільськогосподарської та промислової продукції, що зменшує її конкурентоспроможність на світовому рівні, тому спроможність держави забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази є першочерговим завданням державного рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проб-

леми і на які спирається автор. Під час підготовки статті були використані праці іноземних та українських авторів, які досліджували проблеми державного регулювання паливно-енергетичного комплексу та державного регулювання енергетичної галузі, концептуальні основи управління та регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу. Серед авторів, праці яких присвячено даній тематиці, такі: А. Ахламова, А. Гальчинський, В. Геєць, Б. Кваснюк, Д. Лук'яненко, В. Саприкін, В. Юрчишин, А. Філіпенко, О. Бланк, Дж. Кейнс, Дж. Хіл, О. Білорус, О. Власюк, Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, І. Франчук та ін. Однак важливою і невирішеною проблемою залишається питання створення та використання ефективних інструментів державного регулювання енергетичної галузі в умовах зміни енергетичного стану та впливу його на економіку країни.

Формування інструментів державного регулювання в енергетичній галузі, за допомогою яких можна буде генерувати, відновлювати і використовувати паливно-енергетичні ресурси, та окремі питання державного регулювання енергетичної галузі потребують подальших досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження інструментів державного регулювання енергетичної галузі України та виявлення проблемних аспектів у функціонуванні паливно-енергетичного комплексу України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Без утручання держави в ринкові відносини жодна з високорозвинених країн світу не змогла б зробити свою економіку екологічно безпечною, усунути структурні та регіональні диспропорції, забезпечити ефективний розвиток міжнародних економічних відносин, створити справедливую систему розподілу доходів населення, дієву систему захисту соціально вразливих верств населення, дати поштовх інноваційним зрушенням тощо. Найбільш поширеними основними напрямками впливу держави на економіку в цілому й енергетичну сферу зокрема є ціноутворення, оподаткування, кредитування, державне субсидування. Формування сприятливих умов ринкової економіки в енергетичній сфері є стратегічним завданням у сфері державного менеджменту на шляху забезпечення суспільства енергією. У період реформування національної економіки нечітко визначення мети та завдань у Стратегії розвитку енергетики України до 2030 р. ускладнює отримання позитивного результату, знижує ефективність роботи органів державної влади, у тому числі контролю над процесами, що відбуваються в галузі. Є підстави стверджувати, що така тенденція склалася в процесі управління та реформування енергетики, реформи в якій стримуються відсутністю чіткого наукового-методологічного підґрунтя та остаточно визначеної мети. Держав-

ні програми та реформи практично не досягли позитивних результатів через неузгодженість, непослідовність, а в деяких випадках протилежність цілей. Попри наявність формальних атрибутів енергетичної політики (Енергетична стратегія України до 2030 р. (далі – Стратегія), діють інститути економічного регулювання діяльності енергетичних компаній, президент та уряд чи не щотижня обговорюють проблеми і приймають важливі рішення, пов'язані з роботою ПЕК) можна стверджувати, що держава не має системної економічної політики у цій сфері. Вкрай повільно впроваджуються реформи. Про це свідчить як чергове погіршення роботи окремих галузей ПЕК (вугільна та нафтопереробна промисловість), так і загальний поганий фінансовий стан підприємств ПЕК, насамперед НАК «Нафтогаз України».

Реалізація Стратегії та проведення реформ у ПЕК потребують як розроблення і прийняття системного енергетичного законодавства, так і впровадження комплексу урядових заходів, спрямованих на довгострокову стабілізацію внутрішніх енергетичних ринків та забезпечення ефективності роботи національної енергетики. Таким чином, Україні конче необхідна узгоджена робота двох гілок влади – законодавчої і виконавчої – в частині інституціоналізації довгострокових інструментів енергетичної політики, підготовки секторальних планів стимулювання економічного розвитку галузей ПЕК, розроблення єдиної експортно-імпоротної політики в енергетичній сфері тощо. Усе це й має стати енергетичною політикою України, яка забезпечить досягнення високого рівня енергетичної безпеки. Слід зазначити, що завдання та цілі енергетичної політики країни визначено в Енергетичній стратегії України до 2030 р. Головними з них залишаються: реформування енергетичного сектору, передусім на основі зміцнення відповідної правової та інституційної бази; реалізація проектів із метою диверсифікації шляхів і джерел постачання енергоносіїв; політика енергозбереження та підвищення енергоефективності економіки; впровадження нової структури споживання енергоресурсів, зокрема на основі ширшого використання відновлюваних джерел енергії тощо [1]. Враховуючи постійно зростаючі ціни на природний газ та явно намагаючись стати більш незалежним від поставок російського газу, український уряд уже деякий час форсує пошук альтернативи цьому енергоносію. Оприлюднену 2006 р. «Енергетичну стратегію України до 2030 року» можна оцінити як перше намагання уряду усвідомити проблеми в енергетичному секторі та окреслити можливі шляхи їх розв'язання. Стратегія містить різні напрями, основними з яких є такі: 1. Зменшення залежності України від імпорту енергії: збільшення видобутку власного газу з нинішніх 20 млрд. кубічних метрів до 28-29 млрд.; збільшення видобутку власного вугілля та переобладнання електростанцій із

газу на вугілля; зменшення щорічного споживання природного газу з нинішніх 55-60 млрд. кубічних метрів до 45-48 млрд. кубічних метрів у 2020–2030 рр.; будівництво нових атомних електростанцій і збільшення строку експлуатації АЕС, що працюють на даний момент; збільшення видобутку урану. 2. Регіональна диверсифікація імпорту енергоносіїв за рахунок більш активної участі України в проектах із видобутку сировини за кордоном (Алжир, Єгипет, Іран, Казахстан, Близький Схід) та пов'язане з цим постачання газу до 12 млрд. кубічних метрів до 2030 р. 3. Збільшення використання відновлюваних енергоджерел (зростання частки в загальному енергоспоживанні з нинішніх трьох до шести відсотків). Таким чином, з одного боку, енергетична стратегія передбачає змінення енергоміксу за рахунок зменшення споживання газу та приросту ядерного й вугільного складників, з іншого – диверсифікацію джерел постачання природного газу. Нагальна необхідність заощадження енергії або посилене використання альтернативних джерел відіграють у документі скоріше другорядну роль. Поширення монополізму в експлуатації енергетичного ринку, інфраструктурних обмеженнях, велика енергоємність валового внутрішнього продукту України, технічна та технологічна відсталість, недостатній рівень залучених інвестицій у сферу відновлювальної енергетики та низка інших проблем національної економіки потребують кардинальних змін у діючих механізмах та створення нового комплексного механізму державного регулювання економіки. Вирішення проблем модернізації енергетичних ринків України та застосування ефективних механізмів їх державного регулювання є одними з найважливіших завдань енергетичної політики держави. Отже, виникає необхідність удосконалення державної політики в енергетичній сфері України на засадах економічної ефективності та забезпечення енергетичної безпеки, а також з урахуванням її реального стану, специфіки функціонування та світових тенденцій розвитку. Важливим завданням державної політики є формування дієвого та зрозумілого механізму регулювання енергетичної галузі країни, особливої уваги набуває пошук інструментів державного регулювання в енергетичній галузі, які здатні забезпечити якісні перетворення в енергетичному секторі та економіці у цілому.

У науковій літературі та вітчизняній практиці вже зроблено перші кроки до розгляду зазначених інструментів. Можна стверджувати, що державне регулювання та його інструменти є недостатньо ефективними для поліпшення стану енергетичної галузі та потребують удосконалення, що підтверджується процесами постійної трансформації елементів структури державного регулювання та обґрунтовується перманентними її змінами, перерозподілом функцій між державними органами, а також пошуком більш дієвих інструментів та механізмів

державної регулятивної політики. Інструменти державного регулювання енергетичної галузі – це механізми та інститути, за допомогою яких у національній економіці проводиться регулятивна діяльність, що спрямовується на розвиток галузі, а також здійснюється розподіл ресурсів і формування пропорцій, на базі яких здійснюється макроекономічний аналіз розвитку галузі. Зазначимо, що залежно від завдання, що вирішується державою, та форм її втручання в економіку державне регулювання поділяється за напрямками на ринково-організаційне та фінансове регулювання.

Інструменти та заходи підтримки енергетичного розвитку мають переважно економічний характер, оскільки найбільш дієвим є використання можливостей бюджетно-податкової політики. Це, зокрема, енергетичні податки та податкові пільги, субсидії і гранти, системи закупівлі технологій і державних закупівель та ін. [2, с. 44–47]. Вагомий вплив на результати діяльності підприємств енергетичного сектору, їхню платоспроможність, фінансову стійкість, можливість формування фінансових ресурсів для інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність продукції має й система оподаткування. Політика держави, спрямована на миттєве поповнення бюджету, недотримання принципу економічної обґрунтованості податкового реформування, часті зміни податкового законодавства України призвели до посилення нестабільності умов господарювання, надмірного податкового навантаження на енергетичну сферу національної економіки, тому виникає потреба запровадження виваженої політики підтримки підприємств на основі оптимізації фіскальної та стимулюючої функцій податків. Отже, ефективність вирішення податкових проблем в енергетичній галузі під час формування стратегії розвитку впливає на можливості не тільки її економічного зростання, а й суспільного виробництва у цілому. Адже проблемою енергетичного сектору України, що містить високу частку ядерної енергетики, є, насамперед, недостатність власних викопних палив для забезпечення потреб національної економіки [2, с. 44–47]. Суттєво, що невід'ємним складником розвитку кожної незалежної держави є енергетична безпека. Нераціональне споживання енергоресурсів, висока енергоємність економіки, високий рівень імпорту органічного палива посилюють економічну, енергетичну та політичну залежність країни. У сучасному суспільстві підвищення рівня енергетичної безпеки, екологічно безпечно, повне та надійне задоволення людських потреб в енергетичних продуктах, України зокрема, розглядається через можливість використання потенціалу нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії (НВДЕ).

Альтернативні джерела енергії – відновлювані джерела енергії, до яких належать енергія сонячна, вітрова, геотермальна, енергія хвиль та припливів, гідроенергія, енергія біомаси,

газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів та вторинні енергетичні ресурси: доменний та коксівний газ, газ метан дегазації вугільних родовищ, перетворення сквидного енергопотенціалу технологічних процесів [3].

Варто зауважити, що на перспективи розвитку відновлюваних джерел енергії вагомий вплив чинить система державного економічного стимулювання. У багатьох країнах світу уряди виділяють значні дотації, діє система податкових пільг і заохочень. Водночас Україна використовує такі механізми стимулювання виробництва відновлюваної електроенергії, як: «зелений» тариф; пільги в оподаткуванні; пільговий режим приєднання до електричної мережі [4, с. 9]. Так, «зелений» тариф базується на економічному механізмі, спрямованому на стимулювання виробництва електроенергії відновлюваною енергетикою. Його застосування зазвичай побудоване на використанні таких інструментів, як: гарантований доступ до енергомережі; довгострокові контракти на придбання електроенергії; встановлення відносно високих закупівельних цін, які враховують вартість відновлюваних джерел енергії. Разом із тим «зелений» тариф не поширюється на електроенергію, для виробництва якої одночасно використовуються як відновлювані, так і традиційні джерела, тоді як схема стимулювання виробництва електроенергії за допомогою «зеленого» тарифу встановлена до 01.01.2030 і поширюється на суб'єктів господарювання, які виробляють електроенергію з відновлюваних джерел енергії на електростанціях, уведених в експлуатацію в період її чинності. Крім того, держава гарантує законодавче закріплення вимоги про закупівлю електроенергії, виробленої з відновлюваних джерел, протягом усього строку дії порядку стимулювання й оплату такої електроенергії в повному обсязі [5]. Законом про «зелені» тарифи уряд України намагався створити вигідні умови для інвестицій у сектор відновлюваної енергетики. У принципі такий підхід необхідно оцінити позитивно, адже розвиток відновлюваної енергетики великою мірою залежить від законодавчих рамок умов, що існують у країні. Оскільки відновлювана енергетика поки що не є конкурентоздатною без державної підтримки, вона потребує фінансового сприяння та, що особливо важливо, сприятливої законодавчої бази. До кінця 2010 р., тобто більше ніж через півтора роки після набуття Законом про «зелений» тариф чинності, було зареєстровано лише 60 прикладів, де оператори установок отримували би прибуток [6]. У реалізації «зеленого» тарифу існують проблеми, з-поміж яких можна виділити дві основні. По-перше, з одного боку, це стосується видачі ліцензій. Оператори установок, які виробляють електроенергію з відновлюваних джерел і готові скористатися «зеленими» тарифами, мають подавати заявку до Національної комісії регулювання електро-

енергетики України (НКРЕ) на надання дозволу застосовувати цей тариф. Цей дозвільний процес є мало прозорим, має багато обмежень і бюрократичних перепон. Можна припустити, що він пов'язаний із високим рівнем корупції. Зміцнення апарату, що відповідає за політику в галузі енергетики, а також зменшення правових регулювань позитивно вплинули б на посилення привабливості України для іноземних інвесторів і на виробництво електроенергії з відновлюваних джерел. Оскільки закупівельні ціни на енергію з відновлюваних джерел в Україні істотно вищі за ціни в Західній Європі, а сама країна являє собою привабливий ринок для підприємств, що працюють у галузі відновлюваної енергії, надійна й прозора практика видачі ліцензій на «зелені» тарифи стала б важливим моментом, що посилює би позиції держави як майданчика для інвестицій.

Друга проблема полягає у конкретній оплаті цих відносно високих закупівельних цін. Оскільки регіональні облэнерго за законом повинні закуповувати енергію за цінами, не вищими за офіційні ціни на енергію, її придбання за більш високим «зеленим» тарифом на практиці пов'язане з деякими складнощами [7, с. 33]. Отже, у практичній діяльності проблема полягає у тому, що суперечливі приписи ускладнюють постачання зеленої енергії в мережу. Тому необхідно знайти рішення, яке нейтралізувало б ці перепони та внесло б у справу більше ясності.

Для стимулювання виробництва електроенергії з відновлюваних джерел в Україні діють і податкові пільги, які передбачають звільнення виробників від сплати: податку на додану вартість і митних зборів на імпорт обладнання, пов'язаного з виробництвом електроенергії з відновлюваних джерел, яке міститься в переліку, затвердженому урядом України; податкового зобов'язання у вигляді спеціальної надбавки на виробництво електроенергії (3% від виробленої електроенергії); податку на прибуток із прибутку, отриманого від основної діяльності компанії, що генерує електроенергію виключно з відновлюваних джерел, на період до 01.01.2021. Окрім того, електростанції, що виробляють електроенергію з відновлюваних джерел, сплачують лише 25% земельного податку за земельні ділянки, що використовуються під такими потужностями. Особливостями застосування екологічного податку в Україні є те, що за податковими зобов'язаннями з екологічного податку, що виникли з 01 січня по 31 грудня 2012 р. включно, ставки податку становили 50% від ставок, передбачених ПКУ; з 01 січня по 31 грудня 2013 р. – 75%; з 01 січня 2014 р. ставки податку становитимуть 100% від ставок, передбачених ПКУ [8]. Законом про «зелені» тарифи уряд уже зробив важливий крок для підтримки видобутку енергії з відновлюваних джерел, аби зробити цей напрям привабливим для іноземних інвесторів. І хоча реалізація цьо-

го закону має бути дещо кращою, його основна ідея вказує на правильні орієнтири.

Потенціал відновлюваної енергетики в Україні є надзвичайно великим, у декілька разів більшим за той, що зазначається в Стратегії. Усвідомлення цього потенціалу та його використання для енергозабезпечення країни є одним із найважливіших завдань України на майбутнє. Вагому роль у стимулюванні розвитку відновлюваної енергетики України відіграє міжнародне співробітництво. З урахуванням тенденцій світової глобалізації економіки Україна спрямовує свою діяльність передусім у напрямі поступової інтеграції в європейські та трансатлантичні структури для входження до європейського економічного простору. До головних завдань цього напрямку можна віднести, передусім, налагодження відносин з Європейським Союзом [9]. Центральним органом виконавчої влади, відповідальним за виконанням зобов'язань країни в рамках її членства в Енергетичному Співтоваристві, визначено Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. Українська стратегія в енергетичній галузі до 2030 р. була розроблена в 2006 р., але вже зараз являє собою застарілий документ. І в дискусіях, що точаться в країні, наголошується на тому, що він певною мірою віджив своє.

З німецького погляду енергостратегія України викликає надзвичайно багато запитань із різних причин. Перша стосується підходу до розроблення Стратегії. Прогнози та плани, на основі яких було розроблено Стратегію, спираються не на економічні дослідження та аналізи, а є просто політичними, бажаними показниками [10]. Тому представлені в Стратегії цілі варто розглядати скоріше як перелік побажань уряду, ніж як економічно обґрунтовані прогнози розвитку енергетичної сфери в перспективі. Таким чином, реалізація названих цілей ще більше залежить від того, наскільки уряд має політичну волю для того, щоб ужити рішучих заходів, за допомогою яких країна в майбутньому наблизиться до цілей, зазначених у Стратегії.

Український паливно-енергетичний комплекс (ПЕК) перебуває в передкризовому стані, що підтверджується низкою проблем, пов'язаних, перш за все, з недосконалим державним регулюванням та недотриманням органів виконавчої влади існуючих заходів державної політики. Враховуючи неможливість здійснення дій із боку держави щодо процесів функціонування в енергетичній галузі України без організованого процесу вирішення поставлених завдань, організаційне забезпечення державного регулювання енергетичної галузі є важливим складником результативного функціонування всієї промисловості країни. Серед широкого кола нагальних проблем жорстокої державної політики потребують такі сфери енергетичної галузі, які мають абсолютно конкретні проблеми та які відображаються недостатньо і неструктуровано, а саме: нестабільність ситуації на ринку паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР),

що пояснюється високою монополізацією імпорту природного газу та нафти і, відповідно, високою ціною на них; зростання енергоємності продукції; незадовільний та аварійний стан переработної частини основних засобів, зношеність виробничих фондів ПЕК; надмірне споживання та неефективне використання ПЕР; недостатність інвестицій в енергетичну галузь, що поєднується з кризовим станом неплатежів, унеможливає її стабільну роботу та розвиток; відсутність перспективної енергетичної політики. Зазначені проблеми зумовлені недосконалою економічною політикою держави, їх вирішення потребує загальнодержавних системних рішень, орієнтованих на поліпшення інструментів державного регулювання в енергетичній галузі. Таким чином, концепція державного регулювання в Україні повинна ґрунтуватися на глибокому економічному аналізі енергетичного стану, усвідомленні цілей регулювання та застосуванні механізмів державного регулювання цієї галузі.

Як першорядні цілі у сфері державного регулювання в енергетичній галузі можна виділити такі, що пов'язані з реформуванням енергетичного комплексу в умовах упровадження ринкових відносин в економіці України через реструктуризацію галузі, розвиток антимонопольного законодавства, створення конкурентного ринку ПЕР, посилення вимог екологічного законодавства. Усе це вимагає прискореної модернізації енергетичних потужностей, а також забезпечення національної безпеки з урахуванням енергетичного чинника. Найбільш значимим для України вважається осмислення економічних механізмів впливу держави на енергетичну галузь із використанням низки інструментів державного регулювання. До них можна віднести ціноутворення на світових ринках енергоносіїв, регулювання шляхом ліцензування, податкове регулювання, митне регулювання, стратегічні державні програми, законодавче регулювання, інвестиційну політику. Таким чином, державне регулювання в енергетичній галузі має базуватися на системі господарських механізмів державної енергетичної політики. Ця система, що включає податкові, цінові інструменти, інвестиційні правила, забезпечує: перехід із фіскального на стимулююче оподаткування в енергетичній галузі; залучення інвестицій в енергетичний сектор на основі угод про розподіл енергетичної продукції, внаслідок чого здійснюється замовлення у суміжні галузі промислового виробництва; усунення диспропорції цін на окремі види енергоносіїв, формування екологічної ренти на газ, що перерозподіляється на користь інших секторів ПЕК у зв'язку зі зниженням державних дотацій; стримування цін на енергоносії із забезпеченням необхідної самокупності ПЕР як основи для розвитку галузей важкої індустрії, що сприяє підтримці необхідного паритету цін на енергоносії, промисловій продукції, споживчим товарам та послугам з урахуванням платоспроможного попиту населення.

Варто відзначити, що українській енергетиці потрібна стратегічна державна політика, в основу якої необхідно покласти інструменти державного регулювання енергетичної галузі, що потребує вдосконалення та здійснення окремих методів, механізмів та контролю над дотриманням цієї енергетичної державної політики за рахунок чітких завдань та заходів регулювання. Найважливішими завданнями є забезпечення стабільного енергопостачання, розвиток видобутку (виробництва) ПЕР, підвищення енергоефективності та модернізації й автоматизації енергоустановок та основних засобів ПЕК, що сприятиме зміцненню енергетичної безпеки держави. Цього можливо досягти шляхом створення ринкових умов в енергетичній галузі, що потребує зміни цінової політики, реструктуризації енергетичних підприємств, поліпшення управління, розвитку конкурентних ринків, залучення іноземних інвестицій тощо.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Підводячи підсумок, варто зазначити, що визначені проблеми сучасного стану ПЕК України лише загострюються внаслідок сучасних недієвих інструментів державного регулювання. Тому державне регулювання в енергетичній галузі має являти собою діяльність із реалізації функцій держави щодо раціонального використання енергоресурсів та зниження енергоємності валового внутрішнього продукту, що здійснюється з використанням відповідних інструментів. Формування ефективних інструментів державного регулювання енергетичної галузі дасть змогу поліпшити функціонування енергетичного сектору економіки України. Не менш важливим напрямом подальших досліджень має стати й розроблення контрольних заходів щодо виконання окреслених напрямів стратегічної державної політики для кожної галузі паливно-енергетичного комплексу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Енергетична безпека України. URL: <http://www.mfa.gov.ua/about-ukraine/economiccooperation/energy-security>
2. Саприкін В. Енергетична політика Швеції: визначеність цілей, послідовність, заохочення. *Національна безпека і оборона*. 2009. № 1. С. 44–47.

3. Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 № 555-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555-15>
4. Стимулювання відновлюваної енергетики в Україні за допомогою «зеленого» тарифу: посібник для інвесторів / Міжнародна фінансова корпорація IFC. Київ, 2012. 80 с.
5. Курдидик Олександр: Закон про «зелений тариф». URL: http://ukrainianenergy.com/articles/alternative_sources/203/
6. Майснер У. Розбудова відновлюваної енергетики в Україні: потенціал, перепони та рекомендації політиків. Берлін, 2010. С. 33.
7. Податковий кодекс України. *Вісник податкової служби України*. 2013. № 2–3. С. 296.
8. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. URL: <http://www.sae.gov.ua/uk/activity/mizhnarodnespivrobitnytstvo>
9. Повідомлення про обговорення проекту оновленої «Енергетичної стратегії України на період до 2030 року». URL: http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/publish/article?art_id=222035

REFERENCES:

1. Energy Security of Ukraine [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.mfa.gov.ua/about-ukraine/economiccooperation/energy-security>
2. Saprykin V. Energy Policy of Sweden: Definition of Purposes, Consistency, Promotion / V. Saprykin // *National Security and Defense*. – 2009. – № 1. – P. 44–47.
3. Law of Ukraine "On Alternative Energy Sources": dated February 20, 2003 N 555-IV [Electronic resource]. – Mode of access: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555-15>
4. Stimulating renewable energy in Ukraine through the green tariff: a guide for investors / International Finance Corporation IFC. – Kyiv, 2012. – 80 p.
5. Stimulating renewable energy in Ukraine through the green tariff: a guide for investors / International Finance Corporation IFC. – Kyiv, 2012. – 80 p.
6. Kurdiydyk Alexander. Interview: The Green Tariff Act, June 2011. http://ukrainianenergy.com/articles/alternative_sources/203/
7. Meisner / Ueckert: Renewable Energy Development in Ukraine: Potential, obstacles and policy recommendations. – Berlin, 2010. – P. 33.
8. Tax Code of Ukraine // *Bulletin of the Tax Service of Ukraine*. – 2013. – № 2-3. – P. 296.
9. State Agency for Energy Efficiency and Energy Conservation of Ukraine / [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.sae.gov.ua/uk/activity/mizhnarodnespivrobitnytstvo>
10. Report on the discussion of the draft updated "Energy Strategy of Ukraine for the period up to 2030" [Electronic resource] / Ministry of Energy and Coal Industry of Ukraine. – Access mode: http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/publish/article?art_id=222035